

**Східноукраїнська організація
«Центр педагогічних досліджень»**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ РОБІТ УЧАСНИКІВ**

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«РІВЕНЬ ЕФЕКТИВНОСТІ
ТА НЕОБХІДНІСТЬ ВПЛИВУ ПЕДАГОГІЧНИХ
ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК НА РОЗВИТОК
СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА»**

29-30 березня 2013 р.

**Харків
2013**

5. Карпов, В.В. Инвариантная модель интенсивной технологии обучения при многоступенчатой подготовке в вузе / В.В. Карпов, М.Н. Катханов – СПб.: Питер, 1992. – С. 93.
6. Каспаржак, А.Г. Проблемы и тенденции системы образования на пороге XXI века: материалы научно-исследовательского отчета по научно-педагогическим изысканиям, проведенной группой ученых из Томской, Свердловской областей, республики Татарстан и г. Санкт-Петербурга / А.Г. Каспаржак, И.М. Бахтин, Н.А. Дмитриевская, Т.Л. Клячко, Д.Н. Кавтарадзе – Санкт-Петербург, 2005. – 62 с.
7. Мицук, И.В. Формирование системы интегральных оценок и приоритетов в управлении конкурентоспособностью предприятия (на примере железнодорожного машиностроения): дис. ... канд. эконом. наук: 08. 00. 05 / Игорь Владимирович Мицук. – Новосибирск, 2006. – 159 с
8. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти / О. Овчарук // Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.: К.І.С., 2003. – 296 с. – С. 13–41.

Павлик Н. П.

кандидат педагогічних наук, доцент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

ФУНКЦІЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність дослідження й теоретичного обґрунтування функцій неформальної освіти визначається потребами реалізації педагогічних концепцій: «освіти впродовж життя» шляхом забезпечення потреб пізнання та розвитку молоді відповідно інтересам; «культурних відмінностей» задля розвитку толерантності до іншого способу життя, мислення, культури і формування здатності щодо інтеграції інших культур у власну систему мислення; «педагогіки співробітництва» у процесі організації обміну та діалогу між суб'єктами освітнього простору.

Неформальна освіта як особлива організаційна форма освіти дорослих є предметом дослідження С. Архіпової, Е. Гусейнової, І. Колеснікової, Ю. Лук'янової, С. Овчаренко, І. Пекар, Н. Суласвої, Л. Сігаєвої, Л. Тимчук, Г. Усатенко та інших. Основними напрямками цих робіт є обґрунтування значення і змісту неформальної освіти, визначення її характеристик і ознак, дослідження впливу на різні сфери соціалізації учасників. Однак, оскільки неформальна освіта є новою дефініцією сучасної педагогічної науки, залишаються мало вивченими питання класифікації завдань і функцій неформальної освіти студентів. Тому завданням нашої статті є аналіз та класифікація функцій неформальної освіти студентської молоді.

Проведений аналіз наукової літератури свідчить, що дослідники по-різному визначають зміст і функції неформальної освіти залежно від дослідницьких інтересів та об'єктів дослідження. Відповідно, постає потреба в систематизації й узагальненні наявних знань щодо функціонального навантаження неформальних форм навчально-виховної діяльності.

Розглядаючи неформальну освіту як елемент сучасного освітнього простору України, С.Г. Овчаренко [3] визначає такий соціально-педагогічний потенціал неформальної освіти, спроектований нами у її функції: *розвиваюча* – розвиток вміння самостійно вчитися, сприяння саморозвитку молоді; *профдаптаційна* – підвищення професійної кваліфікації учасників; формування конкурентоспроможності, адаптація до сучасних вимог ринку працевлаштування; *навчальна* – поглиблення та розширення знань, оволодіння новими знаннями та предметними компетенціями, доповнення освітніх пропозицій; *громадянська* – сприяння розвитку демократії та формуванню громадянського суспільства, зростання громадянської активності; *дозвілєва* – організація змістовного вільного часу учасників; *психологічна* – створення умов для зростання мотивації молоді, розвитку їх особистості.

У роботі І.А. Колесникової виділено такі соціальні функції освіти дорослих: *адаптаційна* – сприяння прийняттю нових умов життя і діяльності; *інформаційна* – формування умінь пошуку, вибору, використання, обробки інформації; *розвивальна* – оволодіння новими способами діяльності; *компенсаторна* – надання альтернативних форм освіти залежно від потреб та можливостей [4].

Дослідження С.П. Архіпової щодо призначення освіти дорослих у контексті загальноцивілізаційних процесів [1] дозволяє виділити такі функції нової освітньої моделі як: *культурна* – інтерпретація та передача загальнолюдського досвіду, інтенсифікація культурного життя; *соціальна* – реалізація соціальних очікувань молоді; *валеологічна* – створення сприятливих комфортних умов навчання; *аксіологічна* – спрямована на пропаганду глобальних, загальнолюдських цінностей; *особистісна* – формування відповідальності, розвиток світогляду; *інтегративна* – сприяння інтеграції у політичне, економічне, соціальне, культурне життя громад і спільнот; *статусна* – підвищення психологічного і міжособистісного статусу учасників засобами включення у референтне коло спілкування; *реабілітаційна* – продовження творчої і фізичної активності, зміцнення здоров'я; *компенсаторна* – ліквідація прогалин базової освіти; *адаптивна* – мобільна та зручна система підготовки до трансформованих умов суспільного життя; *розвиваюча* – задоволення потреб творчого зростання особистості; *корекційна* – подолання різних видів функціональної неграмотності (екологічної, культурної, технічної, економічної, лінгвістичної, комп'ютерної та ін.); *професійна* – підготовка до професійної діяльності, перепідготовка, підвищення кваліфікації, перекваліфікація; *пізнавальна* – стимулювання і розвиток пізнавальних інтересів і пізнавальної активності учасників; *соціально-педагогічна* – засіб соціалізації молоді.

Л. Тимчук при вивченні соціального потенціалу освіти дорослих базовою виділяє *соціально-адаптаційну* функцію неформальної освіти: реакція на соціальні проблеми та негаразди шляхом прискорення соціальної адаптації різних категорій населення [7].

І. Пекар, протиставляючи функції неформальної освіти формальній системі освіти, як базову функцію виділяє *компетентнісну*, яка реалізується шляхом формування компетентностей учасників неформальної освіти у сферах, що становлять для них інтерес і не являють собою зміст формальної системи (як-от: компетентність у сфері подолання стресів, конструктивного вирішення

конфліктів, тощо) [6]. У роботі Е.І. Гусейнової та Ю.М. Лук'янової навпаки розглядається значення неформальної освіти у системі формальної [2] і, відповідно, виділяється *освітня* функція як можливість гнучкого доповнення освітніх пропозицій відповідно до потреб учнів та студентів. Аналогічної думки дотримується Н.В. Суласва [5]; при вивченні менеджменту неформальної освіти дослідниця виділяє *освітньо-інтеграційну* функцію, спрямовану на інтеграцію неформальної мистецької освіти з формальною освітою вищого педагогічного навчального закладу.

Представлений аналіз дозволяє виділити дві площини формування функцій неформальної освіти студентської молоді: вертикальну (соціальну) – як площину зростання статусу учасників та горизонтальну (особистісну) – як площину розширення можливостей для задоволення потреб і інтересів учасників (див. рис. 1.).

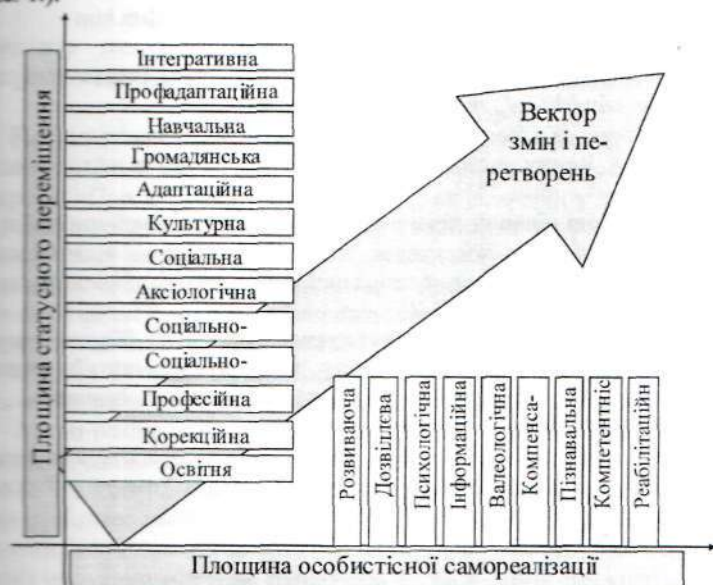

Рис. 1. Функції неформальної освіти студентської молоді

Таким чином, нами визначено дві базові функції неформальної освіти студентської молоді – соціальну (зміна соціального статусу шляхом набуття додаткових компетенцій) та особистісну (самореалізація молоді шляхом задоволення актуальних потреб, інтересів та створення простору для активності). Визначені базові функції можуть бути подрібнені залежно від цілей організації неформальної освіти студентів, наукової сфери досліджень, інтересів учасників освітнього простору, тощо.

Крім того, цікавим отриманим висновком проведеного функціонального аналізу вважаємо можливість формулювання твердження про інтердисциплінарний характер системи неформальної освіти. А саме, як видно зі змісту представлених функцій, неформальна освіта може бути предметом

дослідження психології, соціології, валеології, аксіології, дозвілєзнавства та інших наук і їх галузей.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні методологічних засад побудови системи неформальної освіти та проектуванні концепцій її застосування у процесі професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів.

Література:

1. Архипова С. П. Основи андрагогіки : [навчальний посібник] / С. П. Архипова. – Черкаси, 2002. – 183 с.
2. Гусейнова Е.І. Неформальна освіта як важливий елемент безперервної освіти [Електронний ресурс] / Е. І. Гусейнова, Ю. М. Лук'янова // Стратегические направления реформирования системы образования. – Режим доступу до ресурсу : Педагогические науки http://www.rusnauka.com/11_NPE_2012/Pedagogica/4_106261.doc.htm
3. Овчаренко С.Г. Неформальна освіта – необхідний елемент сучасної освітньої системи [Електронний ресурс] / С. Г. Овчаренко. – Режим доступу до ресурсу : www.kdu.edu.ua/.../files/.../ovcharenko.doc.
4. Основы андрагогики / [Колесникова И. А., Марон А. Е., Тонконогая Е. П. и др.] ; под ред. И. А. Колесниковой. – М. : Издательский центр «Академия», 2003. – 240 с.
5. Суласва Н. В. Основні підходи до менеджменту неформальної мистецької освіти в художньо-творчих колективах вищих педагогічних навчальних закладів / Н. В. Суласва // Витоки педагогічної майстерності: збірник наукових праць. – Полтава, 2011. – С. 256-263.
6. Пекар І. Роль неформальної освіти у сучасному суспільстві [Електронний ресурс] / Іванна Пекар. – Режим доступу до ресурсу : <http://business-territory.com/articles/rol-neformalno%D1%97-osv%D1%96ti-u-suchasnomu-susp%D1%96stv%D1%96>.
7. Тимчук Л. Соціальний потенціал освіти дорослих: актуальність історико-педагогічного вивчення [Електронний ресурс] / Людмила Тимчук. – Режим доступу до ресурсу : art.chnu.edu.ua/.../Liudmyla%20Tymchuk.